

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT UNDER THE BHĀVĀNĀ IV
OF THE TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION.
PHICHAI DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE.

พระครูอรุณชัยประดิษฐ์ (ประดิษฐ์ กมพล) *

PhrakruAroonchaiphadit (Phradit Kumpalo)

พระครูสังฆรักษ์บุญเสริมกิตติวัฒน์,ดร., ดร. ดำเนิน หมายดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพนักงานที่ทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓๘๗ คน ซึ่งใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purpolive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับและแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๑๒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยบรรยายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียง

* นิสิตปริญญาโท รหัสนิสิต ๕๖๐๒๑๒๐๑๓๐๑ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙)

** อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.523) ของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพ พบว่า บุคคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นควรมีการส่งเสริมให้พนักงานให้ได้รับความรู้และเพิ่มเติมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณธรรมจริยธรรมในการทำงานพนักงานจะสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากโครงการฝึกอบรมนำมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การพัฒนา, ทรัพยากรมนุษย์, ภาวนา ๔

ABSTRACT

Human Resource Development under the bhāvānā iv of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province.

This research aims 1) to study the Human Resource Development under the bhāvānā iv of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. 2) To compare Comments of the Human Resource Development under the bhāvānā iv of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. By Classification according personal factors. 3) To study the problems And recommendations to the Human Resource Development under the bhāvānā iv of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. 4) to study developed by Dhamma the Human Resource Development under the bhāvānā iv of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. This study combines research methods (Mixed Methods Research) using quantitative research. Using survey research The samples used in the research. The personnel working in the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. The Number 387 Person The use of specific (Purpolive Sampling) used a questionnaire to collect data. There is a check-list and evaluate the scale and the five open-ended questions. The study created The confidence score of 0.812, both data analysis software packages for social science research. The statistics used to analyze data were frequency (Frequencies), percentage (Percentage), average (Mean), standard deviation (Standard Deviation) and test hypotheses by describing the personal

factors. T test (t-test) and test F (F-test) with analysis, ANOVA (One Way ANOVA test and the difference of the average income is coupled with the effect of significantly less. most (Least Significant Difference: LSD), and qualitative research. With in-depth interviews (In-Depth Interview) with the key data (Key Informant) and content analysis technique consists of context. The presentation is available on the

The results showed that

1) The employees of the Tambon Administrative organization. With the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. Overall, the high level (= 3.95, S.D. = 0.523) when it was found that classification the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. You can order a review of Tambon Administration organization from descending below reviews the Cittābhāvānā highest level (= 4.02, SD = 0.537), followed by the Kāybhāvānā (= 3.98, SD = 0.588) and the pāññābhāvānā. (= 3.93, SD = 0.667), the color of the sīlābhāvānā is in order (= 3.89, SD = 0.561).

2) Comparative review of personnel to the development of the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. By personal factors, including gender, age, education. Monthly income and marital status were shelved with gender, age, education. Monthly income status and different opinions on the development of the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. Different therefore accept the hypothesis.

3) Problems and Suggestions of the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province found the body of unhealthy employees. No development skills. Not ready to work, lack of self-sufficiency. Realizing the consumption factor in performance. The lack of correlation between the body and the environment around you is accurate and appropriate. Lack of morale in the workplace Employees lack the dedication and commitment to duty. People do not develop their knowledge in practice. Or is stopped There should be training to enhance work efficiency. In order to develop a system to work more efficiently. Reinforce the idea understanding Known consider What happens to the task.

4) The development of the Human Resource Development under the bhāvānā IV of the Tambon Administrative organization. Pichai District, Uttaradit Province. found that human resource development should be encouraging staff to gain knowledge and skills to further enhance the quality of work. Ethics in the

workplace, employees are able to take the experience gained from the training used to develop the organization to be effective.

Keywords : Development, Human, bhāvānā IV

๑. บทนำ

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เหมาะสมแก่จริตนิสัยของบุคคลในการฝึกฝนพัฒนาตนเองในหลายระดับ คือ ตั้งแต่ในระดับศีลธรรมกุศลกรรมบถ และในระดับสังฆธรรมขั้นสูงอันหมายถึง มรรคมีองค์ ๘ ในอริยสัจ ๔ ประการ^๑ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาฝึกฝนอบรมบุคลุชน ซึ่งมีชีวิตที่ระคนอยู่ด้วยความอยากได้อะไรอยากมีอยากเป็นให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีสัมมาชีพรู้จักการดำเนินชีวิตตามมรรควิธีที่ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ๔ ประการได้ แก่ ๑). กายภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายหมายถึงพัฒนาอินทรีย์ทั้งห้าได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายให้เหมือนอินทรีย์สังวรความสำรวมในอินทรีย์รู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกาย และต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ๒). สีลภาวนา คือ การพัฒนาด้านศีลความประพฤติเรียบร้อยดีงามมีระเบียบวินัยมีกติกาทิศทางสังคมร่วมกันอย่างน้อยที่สุดในระดับชาวบ้านก็ คือ ศีลห้าข้อ เพื่อป้องกันความเดือดร้อนเสียหายแก่คนอื่นการไม่ล่วงละเมิดในสิทธิของผู้อื่น และให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลรักษาสถาบันประโยชน์ของส่วนรวมประเทศชาติไว้ได้ ๓). จิตตภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็งมีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง เช่น ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์พัฒนาจิตใจของตนให้มีความสงสารอยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ลำบากกำลังประสบกับความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมยุคปัจจุบัน และฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความผ่องใสเบิกบานดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ ๔). ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียนการสดับตรับฟังมามาก และการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษามาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น^๒ ส่วนปัญญาในระดับสูงหมายถึงการรู้ตามสภาพของสังขารทั้งหลายที่มาปรุงแต่งกันเข้าแล้วรู้จักปล่อยวางสังขารเหล่านั้นเสียด้วยปัญญา คือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) โดยมีเหตุปัจจัยให้เกิด ๒ ทาง คือ ปัญญาที่เกิดจากผู้อื่นชักจูงการรับฟังจากสื่อต่างๆบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร และการใคร่ครวญด้วยปัญญาของตนเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือการกระจายอำนาจในการสนองความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น มีการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงมีแนวนโยบายในการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จ สิ่งที่ประเทศชาติและสังคมต้องการอย่างยิ่งคือ เจตนาอันแน่วแน่ มั่นคง ไม่แปรเปลี่ยนของบุคคลทุกคนในชาติ ในทุกๆ วงการ คือ เจตนารมณ์ที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่ดีงาม ที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวม

^๑ ส.ม.(ไทย) ๑๙/๑๖๕/๕๒๘.

^๒ อง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๗๙/๑๒๑.

สถิติที่วัดดวงใจของคนทั้งชาติ^๓ ปวงชนชาวไทยควรดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ดังพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งเป็นหลัก ธรรมาภิบาล เพื่อใช้บริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ เพื่อพัฒนาเสถียรภาพ ความสงบสุขและความมั่นคงในสังคม โดยการบริหารปกครองที่ดี ใช้กลไกของประชาธิปไตย ดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี^๔

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ถูกนำมาใช้ในอดีตเป็นเวลานาน และเริ่มให้ความสำคัญและนำมาใช้อย่างจริงจังเมื่อราว ปี ค.ศ. ๑๙๖๘ และต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ จึงได้มีการนำมาใช้มากขึ้นเป็นลำดับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นคำที่กล่าวขวัญเป็นแฟชั่นของผู้บริหารองค์การมาอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานราชการในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการทั้งในระดับประเทศและระดับองค์การ เช่น สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น และในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) ได้เน้นถึงทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ดังนั้น ความสนใจในเรื่องทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่องค์การจะขาดเสียไม่ได้ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดขององค์การ องค์การจึงต้องแสวงหาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ขององค์การ และเมื่อได้มาแล้วก็ต้องระวังรักษา พัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถและใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอดีตมีความครอบคลุมถึงโครงการและกระบวนการเพิ่มทักษะฝีมือ เพิ่มความรู้ ทั้งที่เกี่ยวกับคุณภาพและปริมาณการปฏิบัติงาน มีการให้การศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ และฝึกอบรมในที่ทำงาน และมีโครงสร้างพื้นฐาน สภาพสวัสดิการ และอื่น ๆ ของพนักงาน^๕

องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ แบ่งพื้นที่ปกครองเป็น ๑๑ ตำบล ๙๗ หมู่บ้าน มีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นทุกวันทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงต้องการบุคคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นเมื่อมีบุคคลากรเพิ่มขึ้นและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพและสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้บุคคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวะ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านกายภาวนา ด้านศีลภาวนา ด้านจิตตภาวนา และด้าน

^๓ ประมวล รุจน์เสรี, การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาฬหาคาณดินแดน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

^๔ วรทัต ถัยนันท์, การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^๕ จิตติมา อัครธิตินพงศ์ (รศ.), การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๔-๕.

ปัญหาภาวนา มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นำไปใช้ในการ แก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์กรให้ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะ ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๒.๔ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตามหลักธรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๗ รูป/คน (Key Informant)

๔. สรุปผลการวิจัย

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านกายภาวนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นมากที่สุดคือข้อ ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ท่านทำงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.61) และที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านมีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.66)

๒) ด้านศีลภาวนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.561) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นมากที่สุดคือข้อ องค์การ

บริหารส่วนตำบลของท่านมีความรับผิดชอบหน้าที่การงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ท่านปฏิบัติงานตามกฎระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.656) และที่อยู่ในลำดับท้ายคือ องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านมีการปฏิบัติตนโดยการรักษาศีลห้าเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.74)

๓) ด้านจิตตะภาวนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.537) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นมากที่สุดคือข้อ ท่านมีความมั่นใจว่าได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และดีที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานของท่านมีความตั้งใจรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.64) และที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ท่านมีสมาธิในการปฏิบัติงานเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.62)

๔) ด้านปัญญาภาวนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.667) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ท่านสามารถแก้ไขโดยใช้หลักการและเหตุผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลของท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังรอบครอบ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.76) และที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือท่านสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดอะไรขึ้นมา ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.72)

๕. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๕.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิต เนื่องจากการพัฒนาคนที่ดีที่สุด ต้องใช้กระบวนการอบรมกล่อมเกลாதองศาทางสังคม ในการหล่อหลอมพฤติกรรมซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมในองค์กร หรือที่เรียกว่า “วัฒนธรรมองค์กร” จะเป็นเป้าหมายที่ดีที่สุดยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด

๒. ผู้บริหารควรทำแผนพัฒนาบุคลากรของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบาย และยุทธศาสตร์ขององค์กร และต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกตำแหน่ง ทุกสายงาน ทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยใช้กระบวนการสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาและฝึกอบรมอย่างถูกต้อง

๓. ควรมีการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาปรับประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติงาน หรือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงประสิทธิภาพของบุคลากรในทุกระดับต่อไป

๔. ส่งเสริมให้พนักงานได้รับความรู้และเพิ่มเติมเสริมทักษะสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากโครงการฝึกอบรมมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยในเชิงปริมาณ จึงควรที่จะมี การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำผลที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ไปเป็นพื้นฐานข้อมูลเบื้องต้นได้
๒. ควรศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในหลักธรรมด้านอื่น อาทิเช่น สังคหวัตถุ ๔, พรหมวิหาร ๔ , เป็นต้น
๓. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นหน่วยงานที่ใหญ่กว่า องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะได้กลุ่มประชากรที่หลากหลายกว่า

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ :

(๑) หนังสือ

- จิตติมา อัครธิตีพงศ์ (รศ.). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, มหาลัษราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประมวล รุจนเสรี. การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดน, ๒๕๔๒.
- วรทัต ถัยนันท์,. การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕.